

Corrupció: parlar menys i fer més

La corrupció existeix tant en l'àmbit públic com en l'àmbit privat, però és en el primer, especialment quan afecta els governs, quan té més repercussions socials. En termes generals, inclou tot un conjunt de pràctiques, com l'enriquiment delictiu, els suborns, l'intercanvi o compra de decisions públiques favorables, el nepotisme, el caciquisme i les xarxes clientelars, el finançament il·legal, la desviació de fons públics, etc.

No es tracta precisament d'una novetat. Hi ha constància de pràctiques de corrupció des de les antigues civilitzacions de Mesopotàmia i Egipte. També es donaren casos d'acusacions a la Grècia clàssica, fins i tot en relació a personatges amb fama d'íntegres (Pèricles, Demòstenes, etc.). A Roma la compra de vots i de càrrecs, així com les pràctiques *clientelars*, eren un signe de la influència i prestigi de determinats dirigents. La frontera entre la desviació de fons públics i els negocis privats era sovint difusa. I Maquiavel esmenta que un estat difícilment pot afirmar-se sense aquest tipus de pràctiques. En fi, es podrien citar molts casos en la història europea dels últims segles en què principalment la noblesa civil i eclesiàstica forçava el canvi de càrrecs, interpretava les lleis d'acord amb interessos particulars i establia comportaments que avui qualificaríem de mafiosos.

Al segle XX, la corrupció ha format part dels règims populistes totalitaris, tant de dretes com d'esquerres. En les democràcies liberals actuals, la situació sembla que és bastant diferent segons els estats. Dic "sembla que és" perquè, per definició, resulta difícil, per no dir impossible, fer rànquings amb criteris objectius sobre pràctiques de corrupció. El més conegut és el que ofereix anualment Transparency International, però està basat en les percepcions subjectives dels ciutadans sobre el grau de corrupció dels seus estats. En termes europeus,

FERRAN REQUEJO

CATEDRÀTIC CIÈNCIA POLÍTICA UPF

i en contrast amb els països llatins i de tradició catòlica, l'actitud i mentalitat impulsada per l'ètica protestant sembla que és un element diferenciador favorable contra les pràctiques de corrupció. Les democràcies que sembla que són menys corruptes són les nòrdiques i algunes de centreeuropees. En el cas espanyol, les evidències indiquen que aquí *qui la fa, no la paga, sinó que més aviat la cobra*. La legislació i els procediments de control resulten molt lleugers. Semblen pensats perquè les coses segueixin igual.

És veritat que la majoria de polítics de les democràcies són honrats, però també ho és que la majoria de les pràctiques de corrupció no se saben ni se sabran mai. El fet bàsic d'aquestes pràctiques és la interrelació entre el món econòmic i financer (grans empreses, bancs i lobis) i els governs, partits i administracions dels diferents nivells territorials. Altres factors que faciliten aquestes pràctiques són la connivència de silenci amb alguns grups mediàtics; la lentitud, sovint esperant, dels tribunals de justícia, així com la seva habitual politització,

El combat contra la corrupció constitueix un dels objectius permanents per assolir una democràcia de qualitat; hi ha remeis de tot tipus

que dilueix la separació de poders (tribunals suprems, constitucionals); la falta de mitjans d'investigació pròpia dels procediments de control (tribunals de comptes); l'opacitat informativa a l'interior de la mateixa administració pública; la falta d'incompatibilitats entre les esferes pública i privada; les competències en urbanisme del poder local; la falta de control efectiu del *gran frau* fiscal (es persegueix més eficaçment el petit frau que el gran); la prescripció dels delictes de corrupció; les amnisties fiscals, i el finançament il·legal dels partits polítics.

Els efectes de la corrupció són múltiples. Desprestigia no només el corrupte i el seu partit o institució sinó el conjunt del sistema polític: augmenta l'escepticisme i el desinterès de la ciutadania pels afers públics; redueix l'eficiència (quan una empresa rep una adjudicació a través de suborns no té per què ser la més eficient); redueix les inversions i fa créixer tant l'economia submergida com l'opacitat del frau fiscal i les desigualtats en la distribució de renda, etc.

El combat contra la corrupció constitueix un dels objectius permanents per assolir una democràcia de qualitat. Hi ha remeis polítics, institucionals, econòmics, mediàtics, legals, administratius i culturals. Cal procedir a una implementació creïble de mesures. Però seria millor fer-les no a partir de pactes entre partits –que són actors involucrats en allò que es vol corregir– sinó a través de persones independents i coneixedores de les pràctiques de corrupció en els diversos àmbits implicats.

Nota final. Perquè Catalunya es doti d'una democràcia pròpia i de qualitat cal que la Generalitat compti, a més, amb una sòlida política exterior i amb uns serveis competents d'intel·ligència. L'Estat els té i els fa i els farà servir constantment. Es tracta de dues *estructures d'estat* bàsiques per encarar professionalment el procés polític actual.